

Fundacja
**Odpowiedzialna
Polityka**

Voices of Central and Eastern Europe

Raport na temat Polski

Informacje o raporcie

Kruchość demokracji stanowi coraz większy problem w czasach globalnej niestabilności i braku poczucia bezpieczeństwa, które są dodatkowo wzmacniane przez pandemię COVID-19. W tym kontekście poczucie dobrze sprawowanych rządów, wiarygodne media, jak i godne zaufania instytucje rządowe, a także zaangażowane społeczeństwo obywatelskie mają kluczowe znaczenie dla społeczeństw demokratycznych. Te czynniki są również niezbędne, aby państwa mogły z powrotem stanąć na nogi oraz pokonać aktualne i przyszłe wyzwania społeczne i gospodarcze.

Nowy raport GLOBSEC **Voices of Central and Eastern Europe: Perceptions of democracy & governance in 10 EU countries**, (Głosy z Europy Środkowej i Wschodniej: postrzeganie demokracji i rządów w 10 krajach Unii Europejskiej) to unikalna analiza opinii publicznej wobec funkcjonowania demokracji i rządów w dziesięciu krajach Europy Środkowej i Wschodniej: Austrii, Bułgarii, Czech, Estonii, Węgier, Łotwy, Litwy, Polski, Rumunii i Słowacji. Autorzy raportu przyglądają się powiązaniom pomiędzy obywatelskim poparciem dla liberalnej demokracji (w odróżnieniu od autokracji), zadowoleniem z rządów i warunków do życia oraz predyspozycjami w kierunku wiary w teorię spiskową i dezinformację.

Poniższy raport w szczególności omawia dane dotyczące Polski, dostarczając dalszych informacji na temat tego, jak Polacy postrzegają demokrację, rząd i media w swoim kraju, a także porusza najbardziej rozpowszechnione w społeczeństwie obawy.

Spis treści

- 4 Kluczowe wnioski: Polska w regionie**
- 6 Demokracja i forma sprawowania rządów**
- 10 Kontrola nad mediami**
- 12 Postrzeganie zagrożeń**
- 14 Teorie spiskowe i narracje dezinformacyjne**

Kluczowe wnioski: Polska w regionie

W krajach, które zajmują wyższą pozycję w indeksach badających jakość demokracji, respondenci są bardziej zadowoleni z obecnej formy sprawowania rządów. Poparcie dla liberalnej demokracji jest w omawianym regionie dość złożoną kwestią. Tylko w 5 na 10 krajów ponad 50% ankietowanych wybrałoby demokrację liberalną zamiast autokratycznego przywódcy.

Co ciekawe, Polska należy jednak do tych państw, w których większość preferuje demokrację liberalną. Pomimo tego, że Polska, wraz z Węgrami, zostały określone mianem problematycznych dzieci Europy Środkowej, to według zebranych danych 66% Polaków i 81% Węgrów wciąż uważa demokrację liberalną za właściwą formę rządów dla ich krajów.

Zaufanie do mediów w regionie wynosi średnio około 44%. Jednocześnie, ponad 70% respondentów w Austrii, Czechach, Rumunii i Słowacji postrzega media jako raczej lub całkowicie wolne od nacisków.

W Polsce 57% populacji uważa, że media w kraju nie są wolne, co stanowi najniższy wynik spośród wszystkich krajów regionu.

Jedynie mniejszość – 28% respondentów z Europy Środkowo-Wschodniej – zgadza się z narracją, że ich wartości są zagrożone przez tzw. Zachód.

W Polsce z takim poglądem zgadza się 23% respondentów. Mimo że Polacy są zdecydowanymi zwolennikami członkostwa w Unii Europejskiej i przynależności do wspólnoty zachodnich demokracji, 43% respondentów wierzy w istnienie „dyktatu Brukseli”. Taka większa liczba mogłaby skutkować rosnącym poczuciem narzucania Polsce wartości zachodnich, gdyby instytucje europejskie nadal interweniowały w obronie praworządności i praw człowieka w Polsce, czy to sankcjonując reformy sądownictwa, czy też nakładając na Polskę kwoty migracyjne.

Respondenci wierzący w teorie spiskowe i narracje dezinformacyjne wykazują szczególną skłonność do przedkładania autokratycznych przywódców nad demokrację liberalną. Są też bardziej skłonni do rezygnacji z demokratycznych swobód na rzecz innych korzyści społecznych i finansowych.

Średnio 34% Polaków wierzy w teorie spiskowe i narracje dezinformacyjne, co plasuje Polskę pośrodku regionalnej stawki. Takie przekonanie różni się w zależności od wieku i poziomu wykształcenia, przy czym młodsze pokolenia i osoby o niskim lub wysokim poziomie wykształcenia są mniej podatne na teorie spiskowe i narracje dezinformacyjne.

Demokracja i forma sprawowania rządów

Dane wskazują, że pomimo niedawnego regresu demokracji w Polsce¹ poparcie dla demokracji liberalnej jest nadal stosunkowo wysokie. Polacy należą do jednych z największych zwolenników demokracji liberalnej w regionie po Austrii i

Węgrzech – ogółem 66% populacji opowiada się za demokracją liberalną, odrzucając ideę silnego, autorytarnego przywódcy. Największe poparcie dla demokracji liberalnej, dochodzące do 74%, występuje wśród osób w wieku 35–44 lata, następnie w wieku 25–34

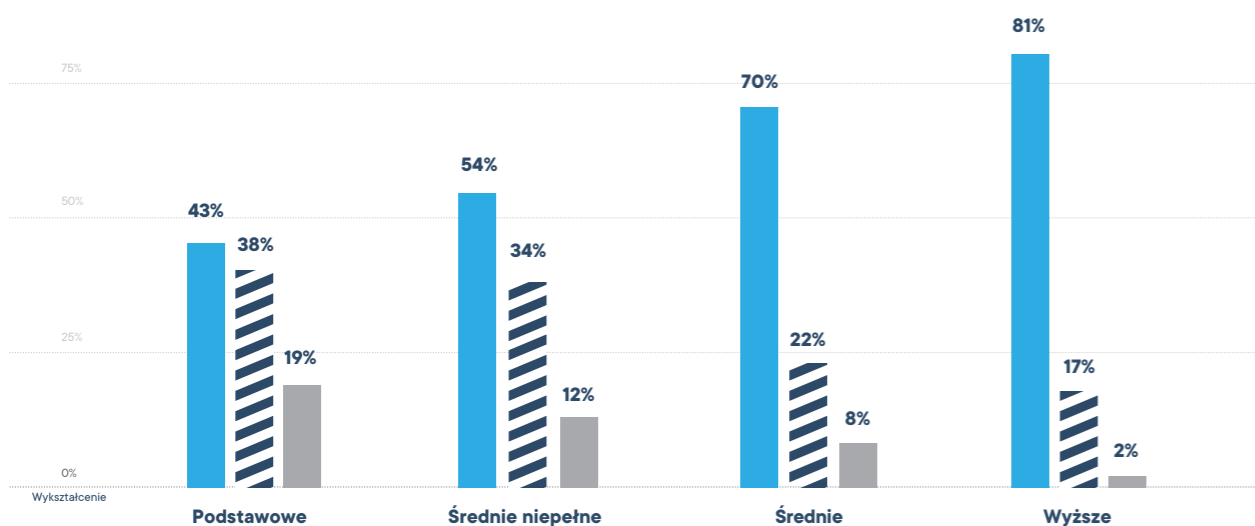
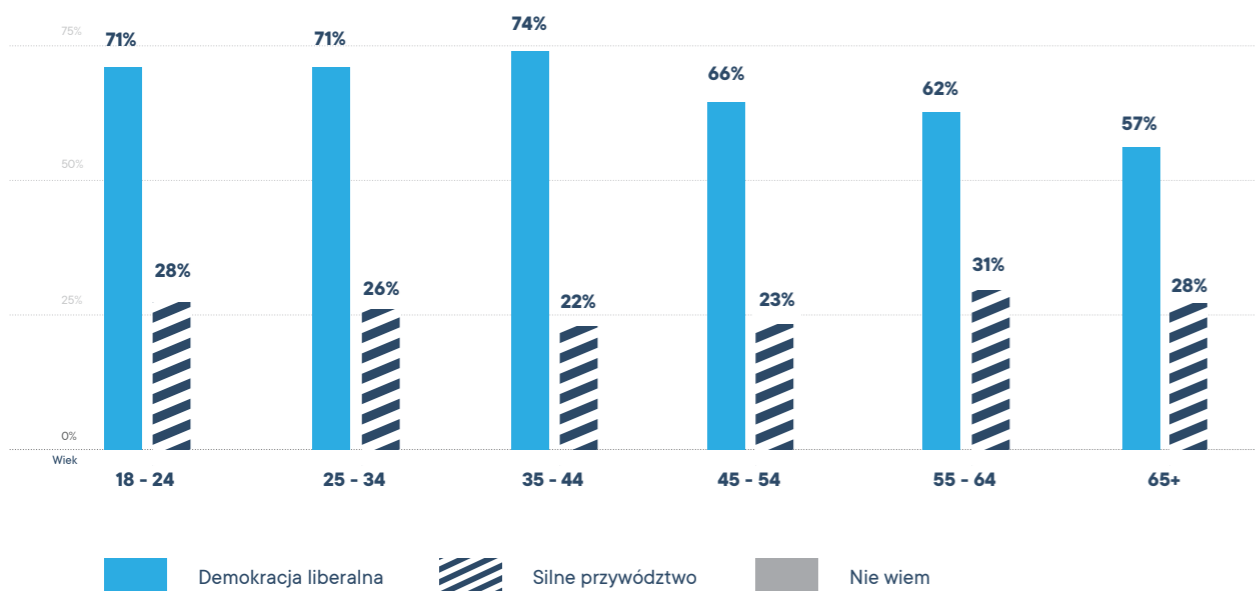
lata – 71% i w najmłodszej badanej grupie wiekowej – również 71%.

¹ <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2020>

Która z poniższych form sprawowania rządów jest według Pana(-i) lepsza dla Polski?

Demokracja liberalna z regularnymi wyborami i systemem wielopartyjnym

Silny i zdecydowany przywódca, który nie musi oglądać się na parlament czy wybory

Wynik na poziomie –18 w Indeksie zadowolenia z formy sprawowania rządów, który pokazuje poziom niezadowolenia respondentów ze sposobu sprawowania rządów w danym kraju, plasuje Polskę w końcówce listy 10 badanych państw.

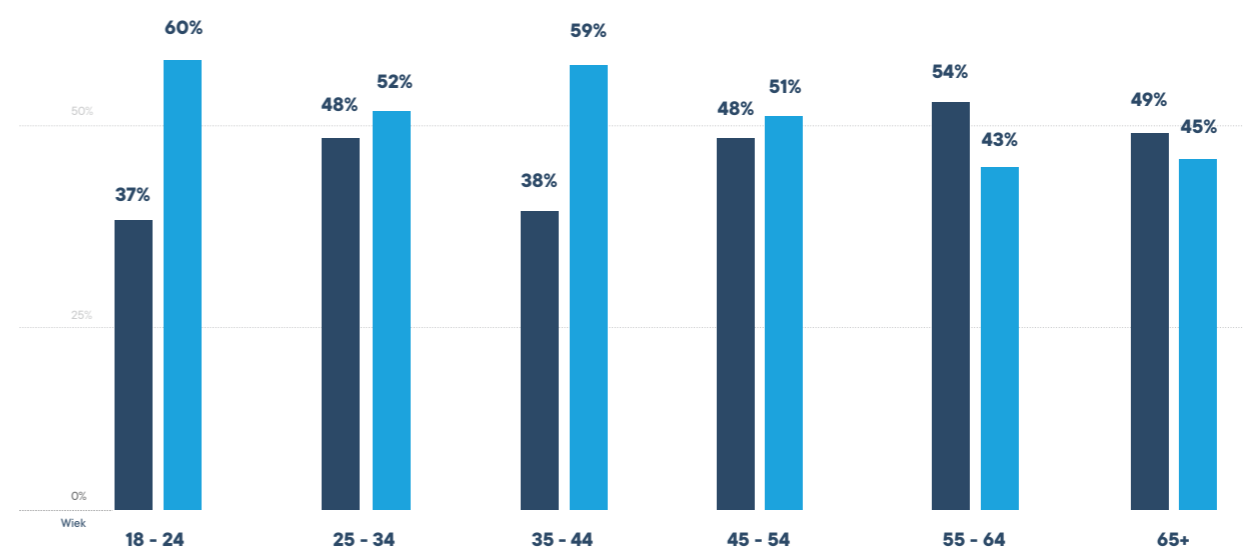
Średnio 50% Polaków jest niezadowolonych z funkcjonowania demokracji w ich kraju. Jednak, w odróżnieniu od innych państw regionu, niezadowolenie to maleje proporcjonalnie z wiekiem – najbardziej niezadowoleni z funkcjonowania demokracji

w Polsce są młodzi ludzie w wieku 18–24 i 35–44 lata – odpowiednio 60% i 59%; natomiast najmniej niezadowoleni są respondenci w wieku 55 lat i starsi.

Uwzględniając wszystkie okoliczności, w jakim stopniu jest Pan(i) ogólnie zadowolony(-a) z funkcjonowania demokracji w Polsce?

Zadowolony(-a)

Niezadowolony(-a)

Powyższe dane, w połączeniu z wysokim poparciem dla demokracji liberalnej wśród polskiej młodzieży, pokazują, że mimo niezadowolenia z obecnego stanu demokracji Polacy wciąż są przekonani, iż w perspektywie długoterminowej jest ona lepszym ustrojem dla Polski. Dane te mogą również wskazywać, że przynajmniej część z tych, którzy wierzą w demokrację jako ustrój, ma ogólnie wyższe oczekiwania co do tego, jak powinna ona funkcjonować, a niezadowolenie, które odczuwają, jedynie wzmacnia ich dążenie do lepszego ustroju demokratycznego. Demokrację liberalną wybrałoby de facto 77% osób niezadowolonych ze stanu polskiej demokracji i 56% osób zadowolonych z jej obecnego działania.

Indeks Zadowolenia z formy sprawowania rządów

Austria	82
Estonia	22
Czechy	4
Litwa	-1,5
Węgry	-2
Słowacja	-11,5
Łotwa	-12
Polska	-18
Rumunia	-32
Bułgaria	-46

Nie ufaj nikomu, chyba że Twoje życie od tego zależy?

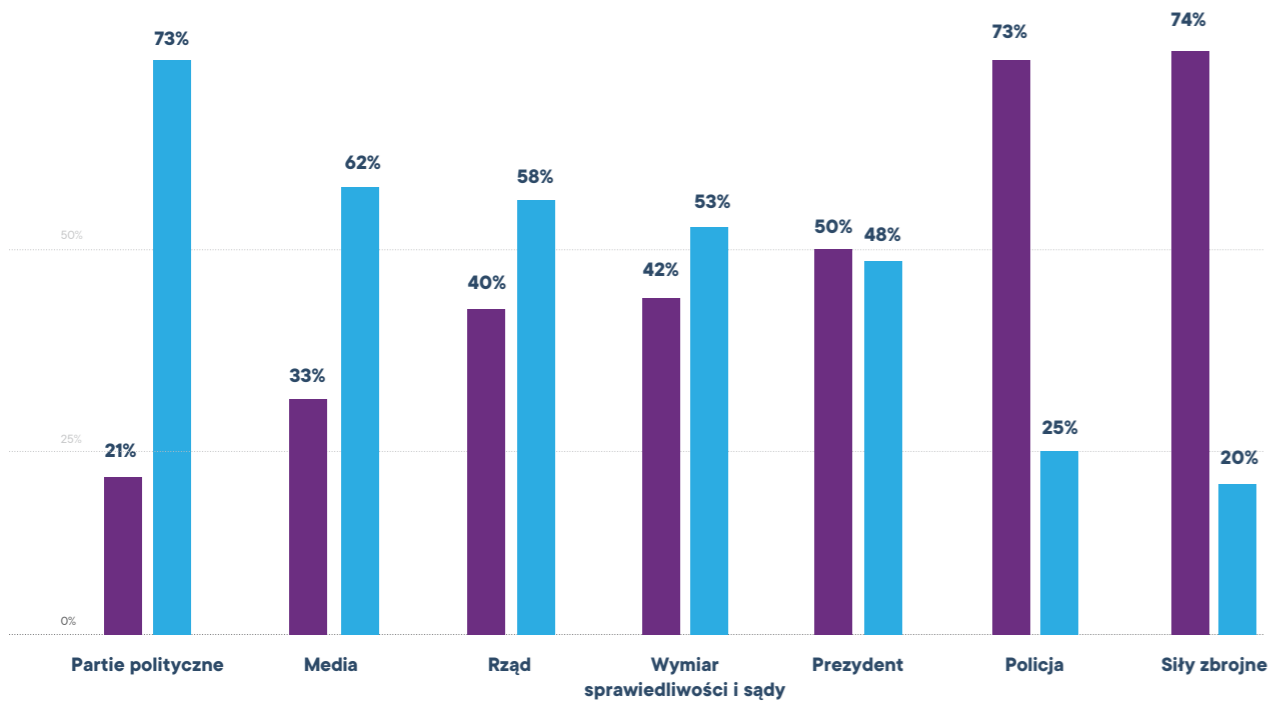
Dokładniejsza analiza poziomu zaufania do instytucji w Polsce ujawnia pewną różnicę poziomów zaufania w stosunku do różnych

instytucji. Podczas gdy większość Polaków ma zaufanie do policji i sił zbrojnych, tylko 21% ufa partiom politycznym, a 40% rządowi.

Czy osobiście ma Pan(-i) zaufanie lub nie ma go Pan(-i) do następujących instytucji w Polsce?

Poziomy zaufania i nieufności prezentowane od najmniej zaufanej do najbardziej zaufanej instytucji.

Zaufanie Nieufność

Wymiar sprawiedliwości i media, które w ostatnich latach podlegały wpływowi rządu, cieszą się ogólnie mniejszym zaufaniem. Interesujące jest jednak to, że dużo większe zaufanie do wymiaru sprawiedliwości (71%) mają osoby, które głosowały na Prawo i Sprawiedliwość (PiS), partię, która od 2015 roku prowadzi radykalne reformy

sądownictwa, niż osoby, które głosują na główną partię opozycyjną (31%). Może to wynikać z narracji forsowanej przez partię rządzącą, czyli PiS, która usprawiedliwia przebudowę wymiaru sprawiedliwości rzekomym istnieniem „kasty” w sądownictwie, która ma nie chcieć oddania zgromadzonych przez lata wpływów.²

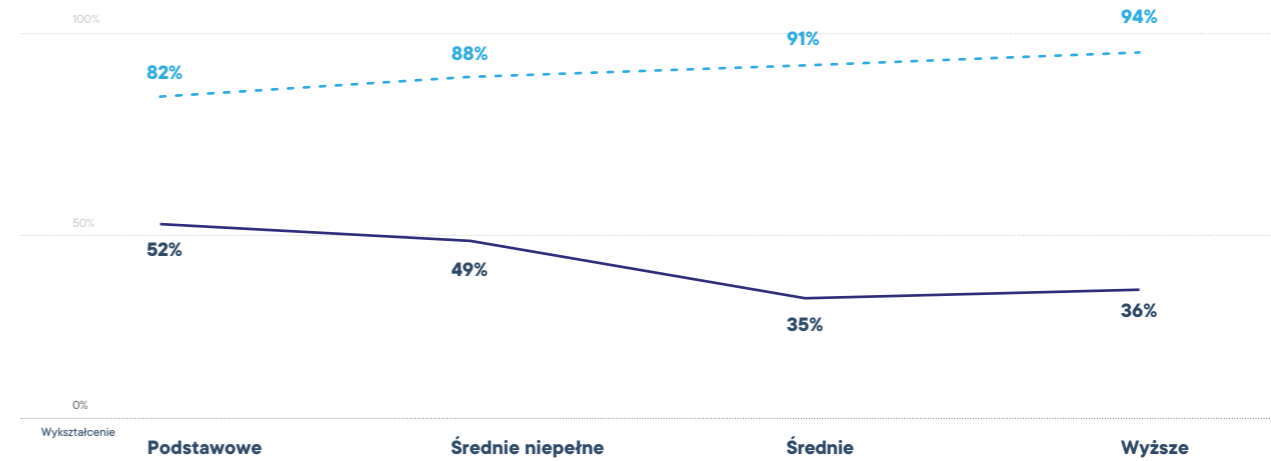
² <https://www.economist.com/europe/2018/07/05/polands-government-sacks-a-third-of-its-supreme-court>

Poparcie dla demokracji liberalnej jest najwyższe (77%) wśród osób niezadowolonych z obecnego stanu demokracji w Polsce.

Ustrój a jednostka

W jakim stopniu zgadza lub nie zgadza się Pan(-i) z poniższymi stwierdzeniami dotyczącymi Pana(-i) kraju i świata?

■ Ustrój polityczny w Polsce zdecydowanie liczy się z potrzebami osób takich jak Pan(-i)
■ Uwzględniając wszystkie okoliczności, w jakim stopniu jest Pan(-i) ogólnie zadowolony(-a) ze swojego życia?

Z powyższych danych wynika, że i tak już wysoki poziom zadowolenia z życia jest jeszcze lepiej oceniany przez osoby z wyższym wykształceniem. Istnieje jednak negatywna korelacja między poziomem wykształcenia a poczuciem, że system polityczny odpowiada potrzebom danej osoby – odczucia ludzi z wykształceniem średnim lub wyższym plasują się średnio o 15 punktów procentowych niżej niż osób z wykształceniem podstawowym.

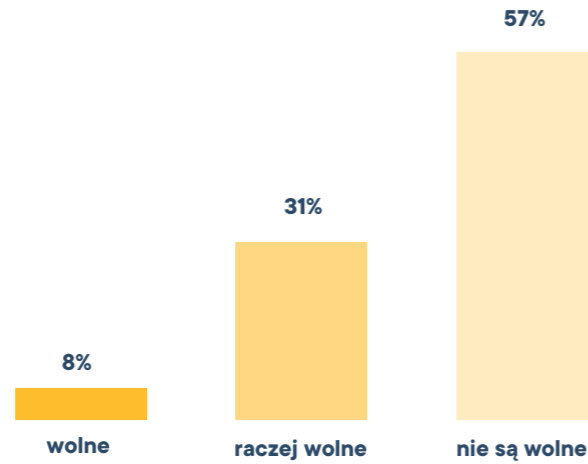
Dodatkowo, znaczna rozbieżność między ogólnym poziomem zadowolenia z życia a tym, jak dobrze państwo odpowiada na potrzeby jednostki, może sugerować, że życie zwykłych Polaków przez lata stawało się coraz mniej zależne od ustroju politycznego i państwa opiekuńczego. Ostatnie badania³ przeprowadzone przez polskich ekonomistów i socjologów potwierdzają jedynie, że w Polsce w ostatnich latach obserwowano postępującą prywatyzację życia publicznego, a Polacy o wyższych dochodach coraz częściej odcinają się od jakichkolwiek kontaktów z polskim państwem.

³ <https://kulturaliberalna.pl/2019/05/07/pawlowski-druga-fala-prywatyzacji-bunt-klasa-srednia/> and <https://www.batory.org.pl/upload/files/Programy%20operacyjne/Forum%20Idej/Komunikat%20z%20badania%20prywatyzacji%20edukacji.pdf>

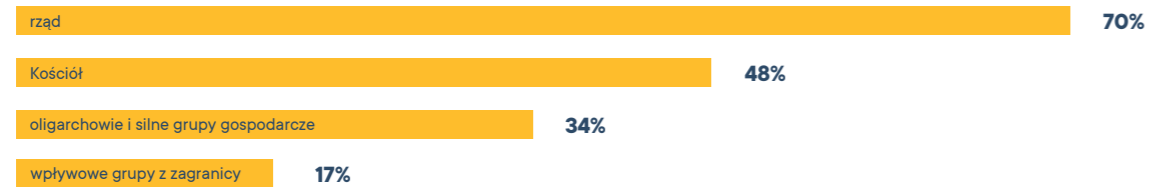
91% Polaków jest zadowolonych ze swojego życia, jednak 55% jest przekonanych, że ustrój polityczny w Polsce NIE liczy się z potrzebami osób takich jak oni.

Kontrola nad mediami

Blisko 57% Polaków uważa, że media w ich kraju nie są wolne, a jedynie 39% stwierdziło, że ma zaufanie do mediów głównego nurtu. Jest to najgorszy wynik w całej Europie Środkowo-Wschodniej.

Kto Pana(-i) zdaniem ma największy wpływ na media w Pana(-i) kraju?

Kontrola elity rządzącej nad mediami publicznymi była problemem w Polsce od czasu przemian demokratycznych lat 90. XX wieku. Jednak w ostatnim czasie – za rządów PiS – problem ten tylko się zaostrzył⁴. Innym ważnym graczem na polskim rynku medialnym jest prywatna spółka medialna należąca do jednego z polskich księży, o. Rydzyka. Jego centrum mediowe obejmuje obecnie stację telewizyjną i radiową. Nawet jeśli stacje te nie mają dużego udziału w rynku, przyjazne relacje o. Rydzyka z partią rządzącą wpływają na odbiór społeczny. Dodatkowo, wybrany przez rząd kierunek rozwoju kraju jest postrzegany jako niezwykle zgodny z wolą Kościoła katolickiego, stąd też

przekonanie o dużym wpływie tego Kościoła na sferę publiczną (w tym media)⁵.

Można się jednak zastanawiać, czy Polacy zapytani o wpływ na „media głównego nurtu” nie odnosili się automatycznie do „mediów publicznych”. To tłumaczyłoby dlaczego aż 70% Polaków uważa, że media znajdują się pod wpływem rządu (co nie ma miejsca w przypadku większości mediów prywatnych). Z danych zebranych w tym badaniu wynika, że tylko respondenci, którzy poparli partię rządzącą w ostatnich wyborach, ufają mediom głównego nurtu (60%). Natomiast respondenci popierający partie opozycyjne deklarowali dużo niższy poziom zaufania do

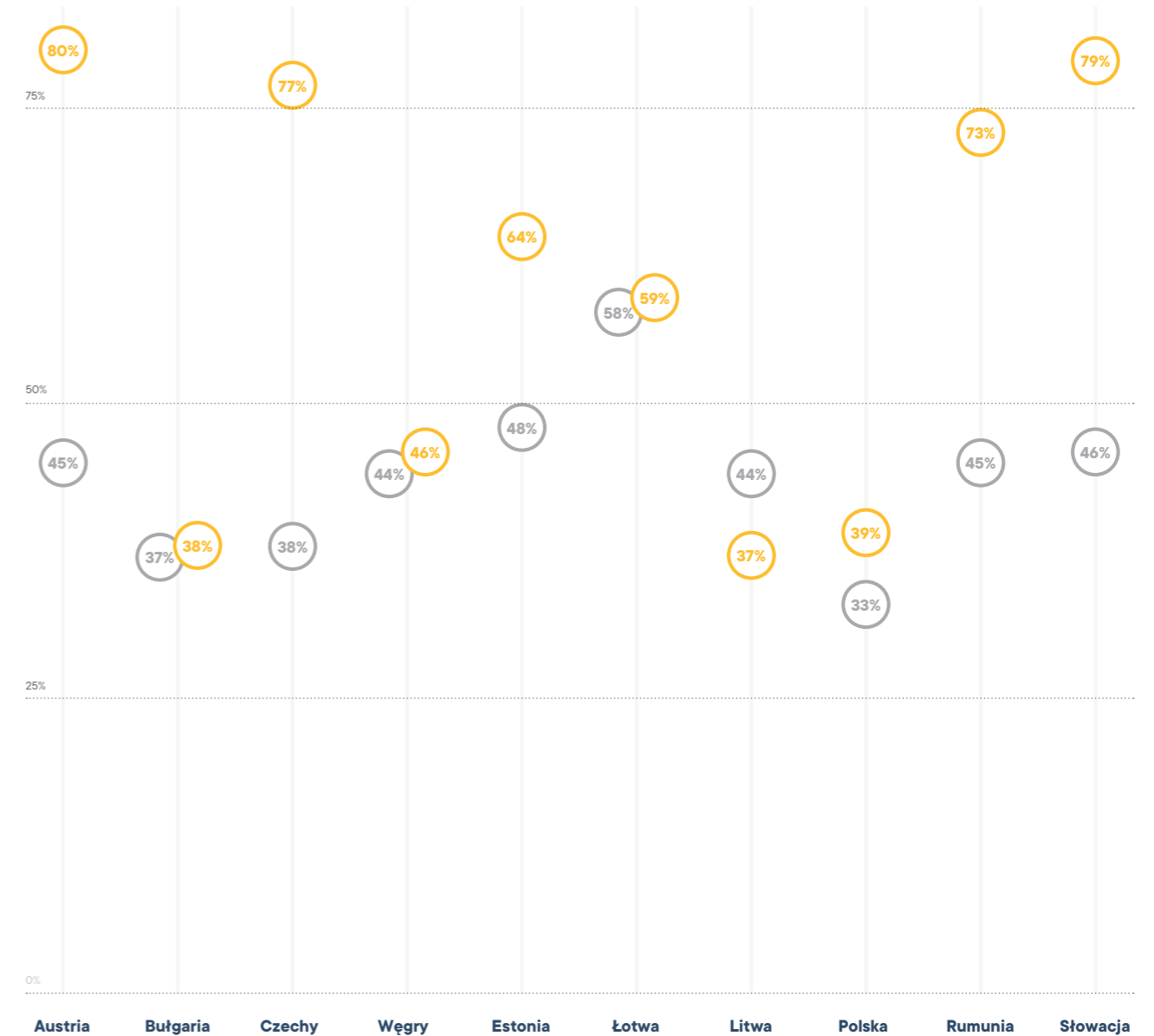
mediów głównego nurtu – 75% osób, które głosowały na Platformę Obywatelską oraz 87% osób głosujących na Lewicę Razem nie ma zaufania do mediów głównego nurtu. Jest to szczególnie widoczne w połączeniu z ostrą krytyką koalicji rządzącej wobec prywatnych mediów głównego nurtu w ostatnich latach.

⁴ <https://foreignpolicy.com/2019/11/25/poland-public-television-law-and-justice-pis-mouthpiece/>

⁵ <https://www.wirtualnemedi.pl/artukul/trojka-z-3-3-proc-udzialu-w-sluchalnosci-wyprzedzily-ja-rmf-maxx-i-vox-fm>

Zaufanie do mediów i postrzeganie ich jako wolnych od wpływów

● Ci którzy mają zaufanie do mediów głównego nurtu ● Ci co myślą, że media są częściowo lub zupełnie wolne

⁶ Reporters Without Borders, 2020 World Press Freedom Index, <https://rsf.org/en/ranking>

Światowy Indeks Wolności Prasy 2020⁶

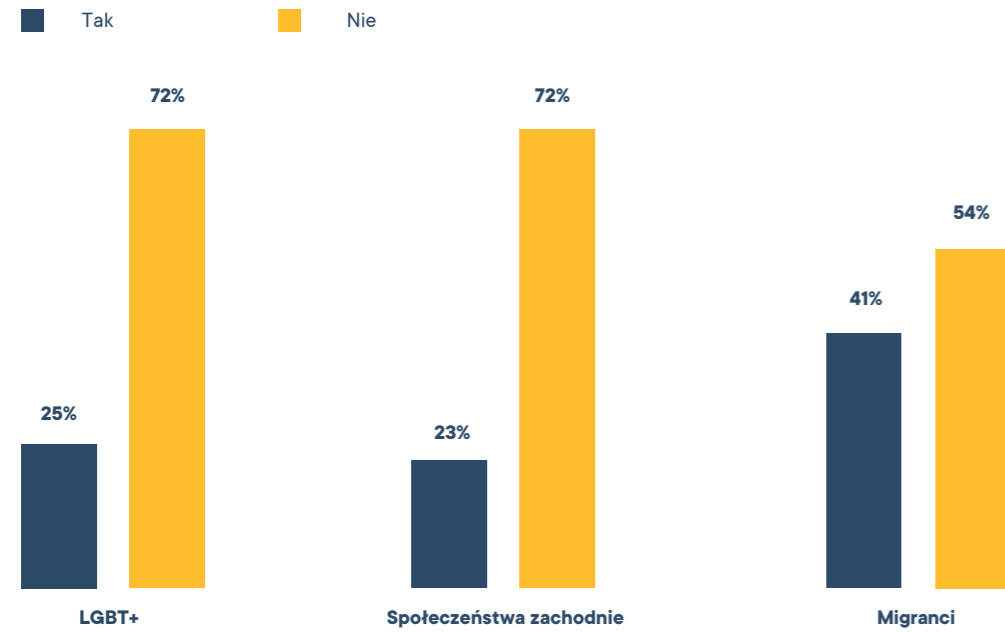
Kraj	Ranking 2020
Estonia	14
Austria	18
Łotwa	22
Litwa	28
Słowacja	33
Czechy	40
Rumunia	48
Polska	62
Węgry	89
Bułgaria	111

Postrzeżenie zagrożeń

Niektórzy twierdzą, że istnieją pewne grupy ludzi i krajów, które zagrażają naszej tożsamości i wartościom. Czy uważa Pan(-i), że którakolwiek z poniższych grup lub krajów zagraża Pana(-i) tożsamości i wartościom, czy też nie?

Wysoki stopień tolerancji dla społeczności LGBT+ budzi pewne zaskoczenie, ponieważ Polska jest powszechnie uważana za jedno z bardziej konserwatywnych społeczeństw. Pierwszym powodem może być jednak świadomość, że rząd i Kościół mają silny wpływ i kontrolują media (jak widać na wykresie powyżej). Przy braku zaufania do rządu Polacy nie ufają również narracjom, które stara się on forsować. Innym wytłumaczeniem może być tendencja Polaków do skupiania się na rozwoju osobistym oraz dobrobycie ich najbliższych i małych przedsiębiorstw. Mimo że czują się częścią większego narodu, Polacy są bardzo przywiązani do wolności i niezależności i odmawiają innym ograniczenia jej, nawet w celu ochrony konserwatywnych wartości. Najłatwiej można opisać to podejście słowami

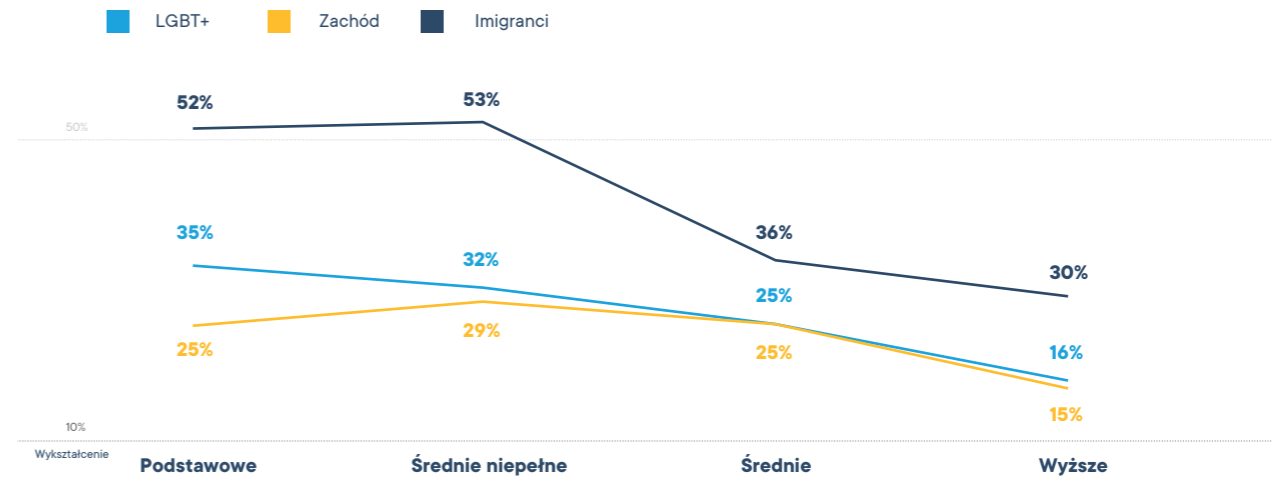
„dajcie spokój mnie i innym”. Wysoki poziom nieufności Polaków wobec migrantów może natomiast wynikać z prowadzonych w ostatnich latach przez partię rządzącą kampanii przeciwko uchodźcom (przed wyborami w 2015 i 2019 roku)⁷. Należy jednak podkreślić, że Polska przyjęła w ostatnich latach znaczny odsetek migrantów zarobkowych (głównie z Ukrainy i Białorusi), co prowadzi nas do wniosku że powyższe dane mogą być wynikiem braku świadomości Polaków o istnieniu różnicy pomiędzy migrantami a uchodźcami.

⁷ <https://www.theguardian.com/world/2015/oct/23/poland-election-law-and-justice-party> or <https://www.nytimes.com/2019/03/26/world/europe/immigration-poland-ukraine-christian.html>

Największa zaobserwowana korelacja dotyczyła poziomu wykształcenia:

Odpowiedzi twierdzące respondentów na trzy poszczególne pytania jak wyżej

Jak widać powyżej, im lepszy poziom wykształcenia, tym mniejszy poziom nieufności wobec określonych grup społecznych. Osoby z wyższym wykształceniem mieszkają zwykle w większych miastach, co łączy się z dużym prawdopodobieństwem spotkania migrantów na ulicach lub w sklepach. Takie częste spotkania dają Polakom szansę, aby zacząć postrzegać migrantów jako wartościową część społeczeństwa i akceptować ich obecność w Polsce. Jeśli chodzi o osoby LGBT+, wyższe wykształcenie jest ważnym czynnikiem socjalizacyjnym, ponieważ – pomimo wzrostu liczby wyższych uczelni w ostatnich latach – uniwersytety są nadal bardziej różnicowanymi środowiskami, w których istnieje duża skłonność do poglądów liberalnych.

Teorie spiskowe i narracje dezinformacyjne

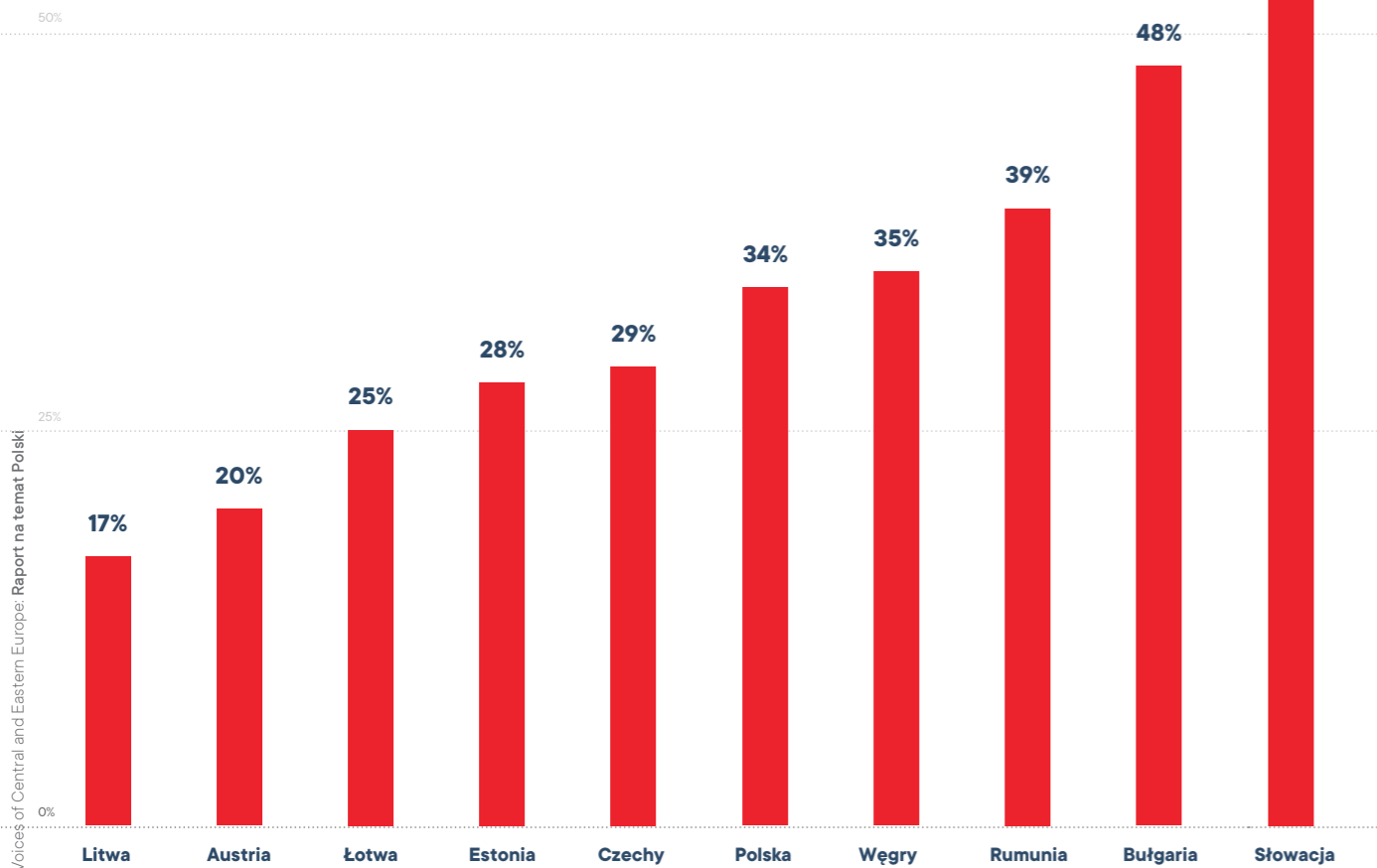
Kto wierzy w teorie spiskowe?

Jak wspominają autorzy słowackiego raportu Głosy Europy Środkowej i Wschodniej⁸, analiza regresji logistycznej zastosowana na danych z dziesięciu krajów zidentyfikowała pięć kluczowych czynników wpływających na skłonność ludzi do wiary w teorie spiskowe i dezinformacyjne narracje: chęć zamiany wolności na inne korzyści; poparcie dla autokratycznego przywódcy; przekonanie, że media nie są wolne; niezadowolenie z systemu oraz niezadowolenie z życia.

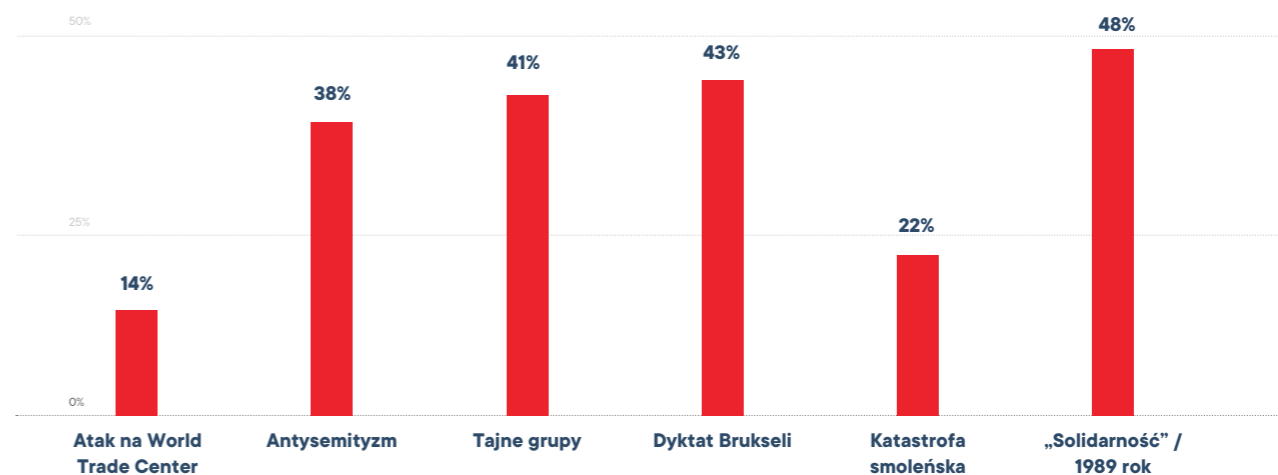
Polacy wykazują zgodność z dwoma z powyższych pięciu czynników, mianowicie z przekonaniem, że media nie są wolne i z niezadowoleniem z życia; plasują się w efekcie w środku stawki, jeśli chodzi o wiary w teorie spiskowe i dezinformacyjne narracje w całym regionie, w którym średnio 34% respondentów jest skłonnych uwierzyć stwierdzeniom zawierającym myślenie konspiracyjne i dezinformację.

⁸ <https://www.globsec.org/wp-content/uploads/2020/09/Voices-of-Central-and-Eastern-Europe-Slovak-country-report.pdf>
⁹ Wyniki procentowe stanowią średnią zgodną na 3-4 oświadczenia spiskowe. Respondenci poproszeni o około 5-6 wypowiedzi spiskowych, z których trzy były identyczne dla wszystkich krajów objętych i reszta specyficzna dla kraju i wybrana przez analityków z danego Państwa. Oświadczenia z najniższym i najwyższym procentem zostały wykluczone ze średniej, aby usunąć te narracje, które mogą być pod silnym wpływem niedawnego kontekstu politycznego lub przez błędne obliczenie dominujących narracji przez analityków.

Stopień wiary w teorie spiskowe i dezinformacyjne narracje⁹

Jakie teorie spiskowe i dezinformacyjne dominują wśród Polaków?

Wiara w następujące teorie spiskowe:

Atak terrorystyczny na World Trade Center w Nowym Jorku w 2001 r. został zaplanowany i przeprowadzony przez rząd amerykański, a nie Al-Kaidę.

Żydzi mają zbyt dużą władzę i potajemnie kontrolują rządy państw i instytucje na całym świecie.

O sprawach światowych decydują nie wybrani przywódcy, lecz tajne grupy dążące do ustanowienia totalitarnego porządku światowego.

Unia Europejska i Bruksela dyktują Polsce, co ma robić, zupełnie nie licząc się z jej zdaniem.

Katastrofa smoleńska została zaplanowana. Były premier Donald Tusk zawarł z Rosją układ, aby zamordować ówczesnego prezydenta Lecha Kaczyńskiego i krajową elitę polityczną kraju.

„Solidarność” zawarła układ z komunistami podczas negocjacji Okrągłego Stołu w 1989 roku, a . i Polską nadal rządzi ludziami, którzy byli przy władzy w reżimie socjalistycznym.

Stopień, w jakim Polacy wierzą w dyktat Brukseli, budzi zaniepokojenie, zwłaszcza biorąc pod uwagę kolizyjny kurs partii rządzącej i instytucji europejskich w kwestii praworządności i niezawisłości wymiaru sprawiedliwości. Podkreślić należy, że 67% osób, które głosowały na Prawo i Sprawiedliwość, wierzy w dyktat UE, w porównaniu do zaledwie 14% osób, które głosowały na największą partię opozycyjną

– Platformę Obywatelską. Polski rząd przyjął linię o „ochronie polskiej suwerenności” w odpowiedzi na wszelkie uwagi z Brukseli na temat propozycji reformy sądownictwa, a także w odniesieniu do praw społeczności LGBT+ w Polsce. Niedawne pomysły, aby powiązać alokację funduszy unijnych ze stanem praworządności w danym kraju, mogą doprowadzić do alienacji znacznej części polskiego społeczeństwa, która

uważa, że Bruksela ingeruje w polskie sprawy wewnętrzne i karze Warszawę za odważne kreowanie własnej drogi w Europie.

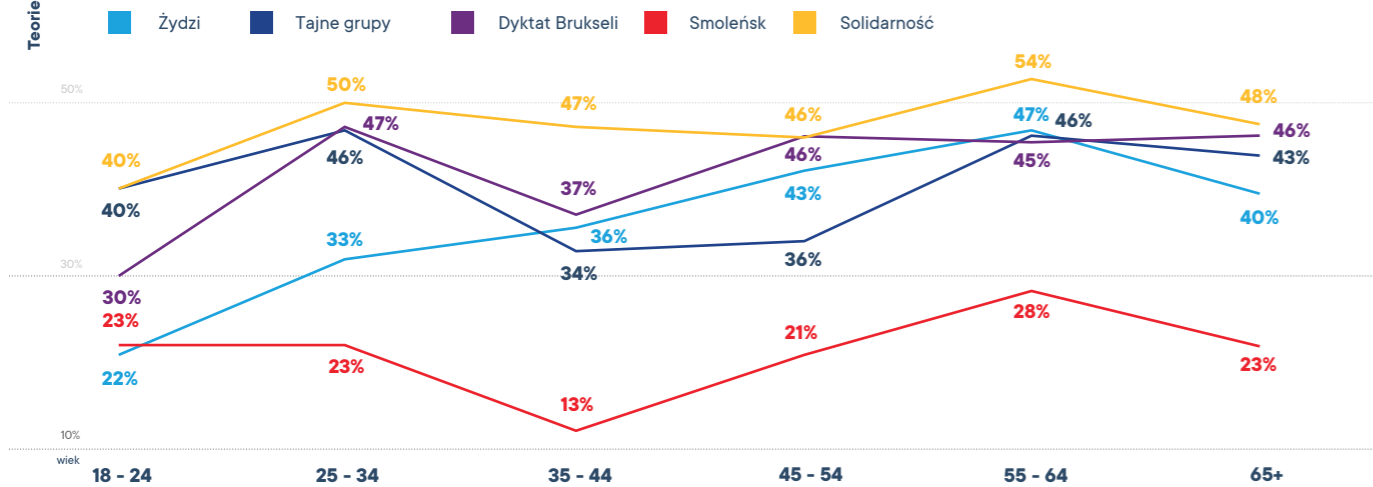

Wiara w teorie spiskowe w zależności od wieku

Pozytywną korelację zaobserwowano między podatnością na teorie spiskowe a wiekiem respondentów. Średnio 44% osób w wieku od 55 do 64 lat oraz 40% osób w wieku 65 lat i więcej zgadzało się z przedstawianymi im stwierdzeniami zgodnymi z teoriami

spiskowymi. Chociaż wiara w teorie spiskowe jest szeroko rozpowszechniona we wszystkich grupach wiekowych, istnieje znaczna różnica w odpowiedziach dotyczących różnych teorii spiskowych w poszczególnych grupach wiekowych. Na przykład wśród osób w wieku

35-44 lata występuje różnica 34% pomiędzy poparciem dla teorii zamachu smoleńskiego a narracją dezinformacyjną dotyczącą „Solidarności” / 1989 roku.

Wyniki procentowe stanowią średnią odpowiedzi zgodnych z pięcioma teoriami spiskowymi:

Unia Europejska i Bruksela dyktują Polsce, co ma robić, zupełnie nie licząc się z jej zdaniem.
Katastrofa smoleńska została zaplanowana. Były premier Donald Tusk zawarł z Rosją układ, aby zamordować ówczesnego prezydenta Lecha Kaczyńskiego i elitę polityczną kraju.
„Solidarność” zawarła układ z komunistami podczas negocjacji Okrągłego Stołu w 1989 roku, a Polską nadal rządzą ci, którzy byli przy władzy w reżimie socjalistycznym.
Żydzi mają zbyt dużą władzę oraz potajemnie kontrolują rządy państw i instytucje na całym świecie.
O sprawach światowych decydują nie wybrani przywódcy, lecz tajne grupy dążące do ustanowienia totalitarnego porządku światowego.

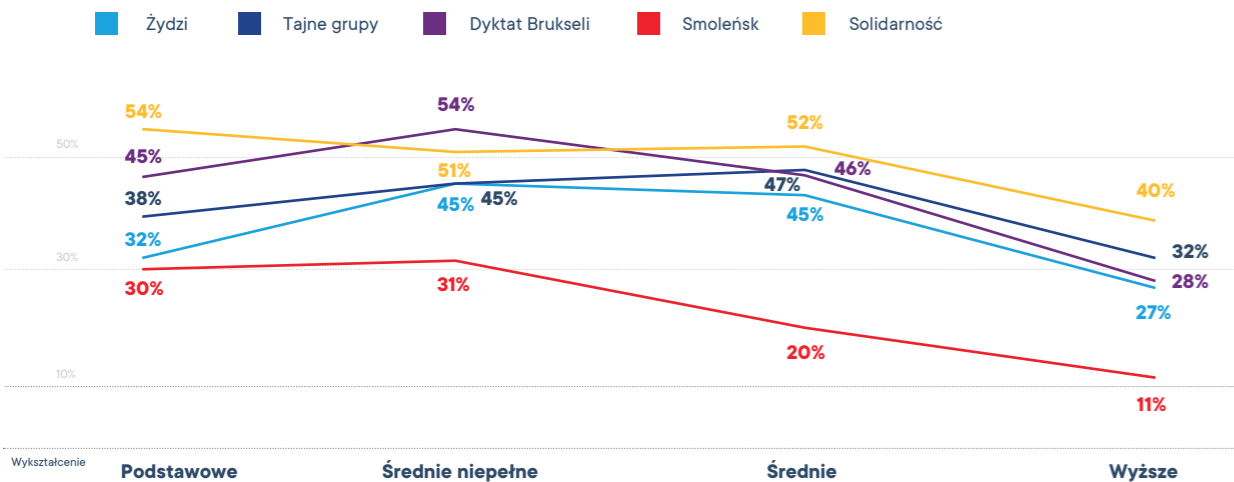
Wiara w teorie spiskowe w zależności od wykształcenia

O ile średnio 41% Polaków wierzy w teorie spiskowe i dezinformacyjne narracje, o tyle skłonność do takich przekonań różni się w zależności od poziomu wykształcenia. Interesujące jest, że najmniej skłonne uwierzyć w teorie spiskowe są osoby z najniższym i najwyższym wykształceniem. Jednak to

również różni się pomiędzy poszczególnymi teoriami spiskowymi.

Około 45% Polaków z wykształceniem średnim niepełnym wierzy w teorie spiskowe, jednak „tylko” 27% osób z wykształceniem wyższym podziela tę skłonność.

W przypadku narracji „dyktat Brukseli” występuje różnica prawie 27% w odpowiedziach pomiędzy osobami z wykształceniem średnim niepełnym a osobami z dyplomem ukończenia studiów wyższych.

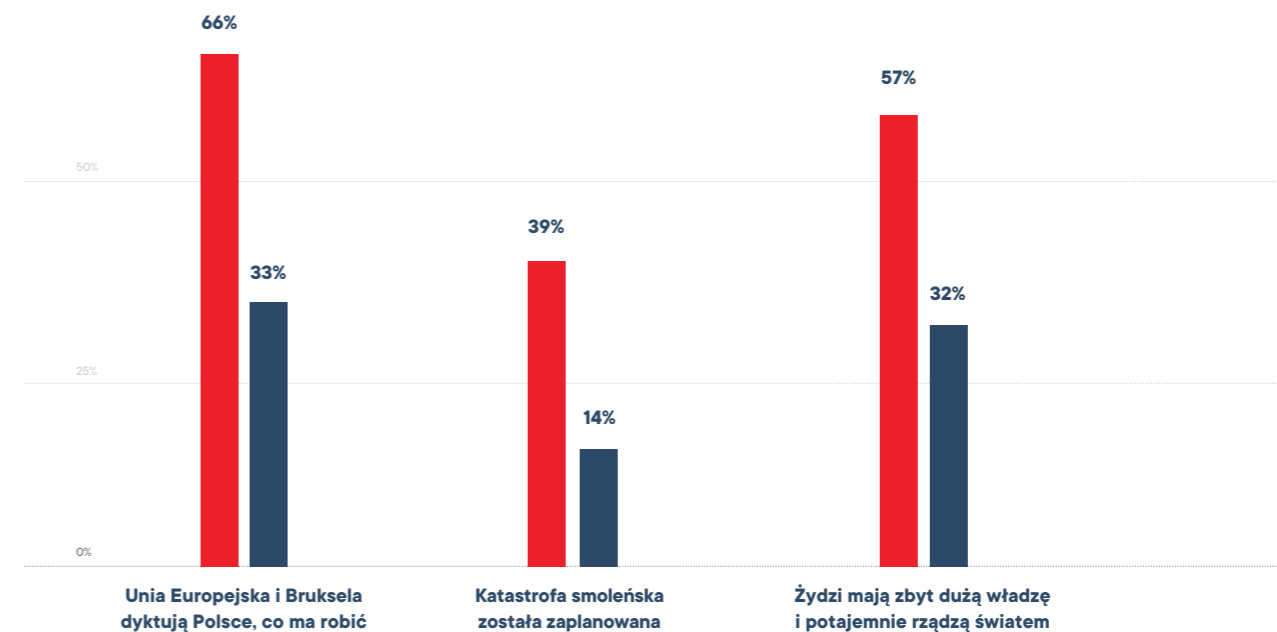
Teorie spiskowe i demokracja

Ciekawe jest też to, że osoby bardziej zadowolone z funkcjonowania demokracji w Polsce i skłaniające się ku popieraniu bardziej autorytarnego rządu, wierzą w teorie

spiskowe w znacznie większym stopniu niż osoby, które są mniej zadowolone z obecnego stanu demokracji i opowiadają się za rządem liberalno-demokratycznym.

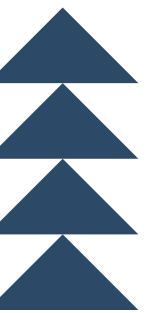
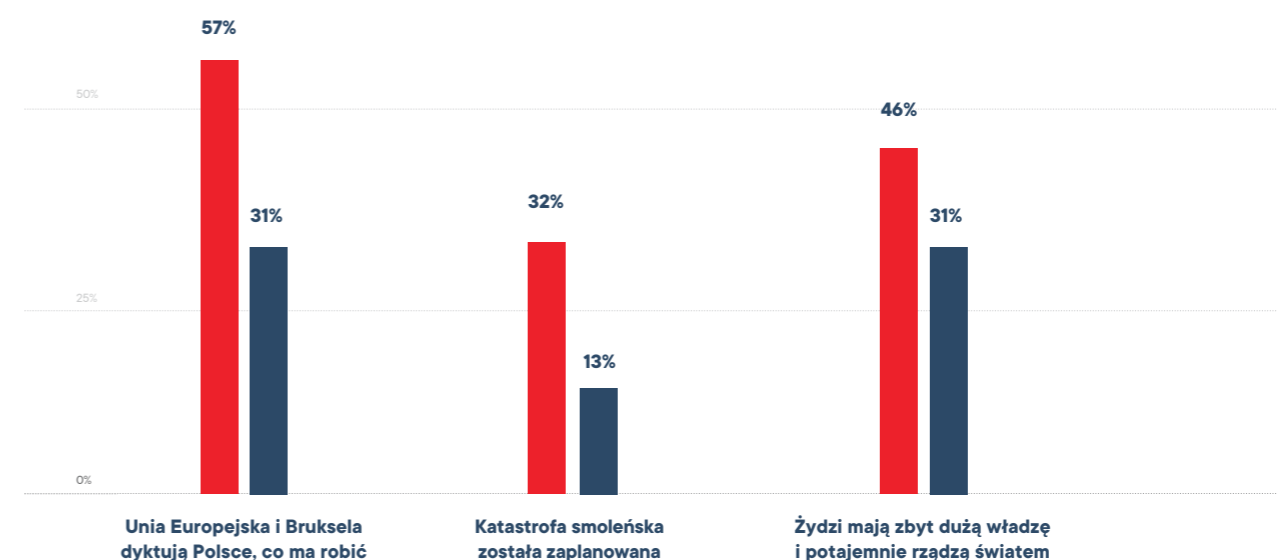
Osoby zgadzające się z poniższymi stwierdzeniami: Najlepsza forma rządów w naszym kraju.

Silny i zdecydowany przywódca, który nie musi oglądać się na parlament lub wybory
Demokracja liberalna z regularnymi wyborami i systemem wielopartyjnym

Zadowolenie z funkcjonowania demokracji w naszym kraju.

Zadowolenie z demokracji
Niezadowolenie z demokracji

Autorzy

Robert Lech & Zofia Lutkiewicz

Fundacja Odpowiedzialna Polityka

Metodologia

Wyniki i ustalenia tego raportu opierają się na badaniach opinii publicznej przeprowadzonych w marcu 2020 roku na reprezentatywnej próbie populacji dziesięciu państw członkowskich Unii Europejskiej: Austrii, Bułgarii, Czech, Estonii, Węgier, Litwy, Łotwy, Polski, Rumunii i Słowacji. Badania przeprowadzono na próbie liczącej od 1000 do 1047 respondentów metodą wielostopniowego losowania warstwowego w formie bezpośredniego wywiadu wspomaganego komputerowo (CAPI) lub wywiadu telefonicznego wspomaganego komputerowo (CATI).

We wszystkich krajach profile respondentów były reprezentatywne dla kraju według płci, wieku, wykształcenia, miejsca zamieszkania i wielkości miejscowości. Na potrzeby graficznej wizualizacji danych w tym raporcie wyniki zostały zaokrąglone do pełnych liczb.

Dla wygody czytelników odpowiedzi na pytania zamknięte ze skalą zostały uogólnione. Na przykład pytanie z odpowiedziami: zdecydowanie się zgadzam / raczej się zgadzam / raczej się nie zgadzam / zdecydowanie się nie zgadzam, zostało przedstawione w formie zgody / braku zgody na potrzeby wizualizacji obu zestawów danych.

Więcej informacji o metodologii jest dostępnych w raporcie porównawczym **Voices of Central and Eastern Europe** (Głosy Europy Środkowej i Wschodniej).

Zbieranie sondaży w każdym kraju było koordynowane przez firmę FOCUS, s.r.o.

Niniejsza publikacja została wsparta przez National Endowment for Democracy.

© Fundacja Odpowiedzialna Polityka

GLOBSEC i National Endowment for Democracy nie ponoszą żadnej odpowiedzialności za fakty lub opinie przedstawione w niniejszej publikacji ani za ich późniejsze wykorzystanie. Wyłącznie odpowiedzialność ponoszą autorzy niniejszej publikacji.

Oryginalna koncepcja kreatywna

▶ Polus Tower II
Vajnorská 100/B
831 04 Bratislava
Slovak Republic

▶ +421 2 321 378 00
▶ info@globsec.org
▶ www.globsec.org